

1) تعرفه

tariff

حقوق گمرکی وضع شده بر واردات کالا. این حقوق یا براساس ارزش کالا (درصدی از ارزش) یا بر مبنای واحد کالا (مثلاً 7 فرانک به ازای یک صد کیلوگرم) وضع می‌گردد. تعرفه به کالاهای مشابه تولید داخلی مزیت قیمتی می‌بخشد و موجب افزایش درآمد دولت نیز می‌شود.

2) تعرفه افزایشی

tariff escalation

وضع عوارض وارداتی بیشتر برای محصولات نیمه‌تمام در قیاس با مواد خام و به مراتب بالاتر برای محصولات ساخته شده نسبت به مواد خام. این رویه فراگیر، ضمن حمایت از صنایع تولیدی داخلی، توسعه فعالیت‌های فرآوری در کشورهایی که دارای مواد خام هستند را تضعیف می‌کند.

3) تعرفه‌های در اوج

tariff peaks

در میان سطوح تعرفه‌ای عموماً پایین، تعرفه‌های نسبتاً بالایی که معمولاً بر محصولات حساس وضع می‌شوند. برای شناسایی «تعرفه‌های در اوج» معمولاً به دو سطح مرجع مختلف استناد می‌شود: سطح مرجع داخلی (ملی) و سطح مرجع بین‌المللی. در سطح مرجع داخلی، آن دسته از تعرفه‌های یک کشور که بیش از 3 برابر میانگین ساده تعرفه‌های آن کشور باشد، در گروه «تعرفه‌های در اوج» قرار می‌گیرند. در سطح مرجع بین‌المللی، تعرفه‌های بالاتر از 15 درصد «تعرفه‌های در اوج» محسوب می‌گردند.

4) تثبیت تعرفه

tariff binding

تعهدی حقوقی مبنی بر عدم افزایش نرخ یک تعرفه به بیشتر از یک سطح توافق شده. به محض این که نرخ یک تعرفه تثبیت شد، افزایش آن بدون جبران خسارت طرفهای متأثر شده امکان‌پذیر نیست. ماده 2 موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت به جداول تعرفه‌ای تثبیت شده مربوط می‌شود، در حالی که ماده 28 تعدیل این جداول را در برمی‌گیرد.

5) روش کاهش خطی

linear cut approach

روشی برای کاهش کلیه تعرفه‌ها به صورت خطی یا سراسری براساس یک درصد توافق شده.

6) فرمول هماهنگ سازی harmonizing formula روشی برای کاهش تعرفه‌ها که بدین وسیله نرخهای بالا بیش از نرخهای پایین کاهش می‌یابند. هدف این فرمول کاستن از پراکندگی در رژیم تعرفه‌ای کشورها نیز می‌باشد.

7) نظام هماهنگ سیستم Harmonized System یک فهرست کالایی بین‌المللی ارائه شده توسط شورای همکاری گمرکی که براساس کدهای شش رقمی تنظیم گردیده و به تمامی کشورهای شرکت کننده امکان می‌دهد که کالاهای مورد مبادله را بر مبنای مشترک طبقه‌بندی کنند. فراتر از این کدهای شش‌رقمی، کشورها آزادند که برای تعرفه‌ها و بسیاری مقاصد دیگر، از ارقام متمایز کننده خود استفاده کنند.

8) هماهنگ سازی harmonization کاهش تعرفه‌های محصولات معین تا پایین‌ترین سطحی که در میان تعدادی از شرکت کنندگان (کشورها) متداول است.

9) شورای همکاریهای گمرکی Customs Cooperation Council یک رکن چندجانبه واقع در بروکسل که کشورهای شرکت کننده از طریق آن سعی دارند رویه‌های گمرکی را تسهیل و عقلایی نمایند.

10) نظام درخواست و پیشنهاد request and offer system در این روش مذاکرات ابتدا فهرست درخواست امتیازات تعرفه‌ای مبادله می‌شود و سپس فهرست پیشنهادها ارائه می‌گردد. قبل از اینکه مجموعه نهایی امتیازات مورد توافق قرار گیرد، این فرآیند دوجانبه می‌تواند تا چندین مرتبه تکرار شود. تعدادی از شرکت کنندگان از این روش در مذاکرات مربوط به تعرفه‌ها، اقدامات غیرتعرفه‌ای و محصولات گرمسیری استفاده کرده‌اند.

12) سواری مجانی free riding

اصطلاحی غیررسمی است و در مورد کشوری به کار می‌رود که هیچ امتیاز تجاری اعطا نکرده اما از کاهش تعرفه‌ها و امتیازاتی که دیگر کشورها به هنگام مذاکره در چارچوب اصل دولت کامله‌الوداد گات اعطا می‌کنند، منتفع می‌گردد.

zero for zero

13) صفر در برابر صفر

فرمولی برای کاهش موانع تجاری در مذاکرات چندجانبه تجاری که هدف آن حذف کامل تعرفه‌ها و اقدامات غیرتعرفه‌ای در مورد محصولات معین است.

non- tariff measures (NTMs)

14) اقدامات غیرتعرفه‌ای

اقدامات غیرتعرفه‌ای، نظیر برقراری سهمیه‌ها، نظامهای صدور مجوز واردات، مقررات بهداشتی، ممنوعیت‌ها و غیره می‌باشد.

quantitative restrictions (QRs)

15) محدودیتهای مقداری یا کمی

محدودیتهای خاص برحسب کمیت یا ارزش کالاهایی که می‌توانند طی یک دوره زمانی معین وارد (یا صادر) شوند.

preshipment inspection (PSI)

16) بازرسی پیش از حمل

استفاده از شرکتهای خصوصی تخصصی برای بررسی جزئیات حمل کالاهای خریداری شده خارجی نظیر قیمت، کمیت، کیفیت و غیره.

rules of origin

17) قواعد مبدأ

قوانین، مقررات و رویه‌های اداری که به موجب آن کشور مبدأ یک کالا معین می‌گردد. بدین ترتیب، تصمیم یک مقام گمرکی در مورد مبدأ مشخص می‌کند که آیا محموله مورد نظر مشمول محدودیت سهمیه‌ای است، تعرفه ترجیحی بدان تعلق می‌گیرد یا مشمول عوارض ضددامپینگ می‌شود. این قواعد می‌تواند از کشوری به کشور دیگر متفاوت باشد.

security of concessions

18) تضمین امتیازات

اطمینان یافتن از اینکه ممنوعیت اقدامات غیر تعرفه‌ای که همچون تعرفه‌ها کمیت پذیر نیستند به واسطه دیگر اقدامات بعدی تضعیف و بلااثر نشوند.

tariffication

19) تعرفه‌ای سازی

رویه‌های مربوط به مذاکرات در مورد دسترسی به بازار محصولات کشاورزی که طی آن تمامی اقدامات غیر تعرفه‌ای به تعرفه تبدیل می‌شوند.

20) محصولات متکی بر منابع طبیعی (NRBP) natural resource based products

محصولات عمده‌ای که تحت این عنوان قرار می‌گیرند عبارتند از: ماهی و فرآورده‌های آن، محصولات جنگلی و فلزات غیر آهنی و موادمعدنی. فرآورده‌های انرژی‌زا (به ویژه ذغال سنگ) نیز مورد بحث قرار گرفته‌اند.

double pricing

21) قیمت گذاری دوگانه

نظامی که طبق آن تولیدکنندگان داخلی به واسطه فراهم کردن مواد از منابع داخلی، از مزیت قیمتی برخوردار می‌شوند.

Multi-Fibre Arrangement (MFA)

22) ترتیبات الیاف چندگانه

ترتیباتی که در سال 1974 برقرار گردید و به موجب آن کشورهایی که بازارشان به واسطه افزایش واردات منسوجات و پوشاک از کشور دیگر متحمل خسارت می‌شد می‌توانستند در مورد وضع محدودیتهای سهمیه‌ای مذاکره کنند. بعداً این ترتیبات جای خود را به موافقت‌نامه سازمان جهانی تجارت در باره منسوجات و پوشاک داد که براساس آن، محدودیتهای بایستی در یک دوره ده ساله از اول ژانویه 1995 حذف می‌شدند. این موافقت‌نامه نیز از ابتدای سال 2005 رسماً خاتمه یافت و محصولات تحت پوشش آن قاعداً باید در چارچوب رژیم تجارت آزاد گات و سایر موافقت‌نامه‌های کالایی سازمان جهانی تجارت قرار گیرند.

modalities

23) نحوه اجرا

مقررات ناظر بر رویه‌ای که طبق آن یک موافقت نامه باید به اجرا درآید. در سازمان جهانی تجارت، این مقررات چارچوب کلی اجرای تعهدات - همچون فرمولها و رویکردهای کاهش تعرفه‌ها - را تعیین می‌کنند.

24) جابجایی [سهمیه] swing

وضعیتی که در آن یک کشور صادرکننده بخشی از سهمیه یک کالای منسوجات و پوشاک را به کالای منسوجات و پوشاک محدود شده دیگری انتقال می‌دهد.

25) پس خورد [سهمیه] carry over

وضعیتی که در آن یک کشور صادر کننده از سهمیه مقرر در ترتیبات ایف چندگانه که سال قبل از آن استفاده نکرده است، بهره‌مند می‌شود.

26) پیش خورد [سهمیه] carry forward

وضعیتی که در آن یک کشور صادر کننده بخشی از سهمیه مقرر در ترتیبات ایف چندگانه سال بعد را در سال جاری مورد استفاده قرار می‌دهد.

27) سهمیه کلی global quota

محدودیت‌های آشکاری که یک کشور بر ارزش یا کمیّت کالاهایی برقرار می‌کند که ممکن است از طریق مرزهایش طی یک دوره معین از تمامی منابع خارجی وارد شوند.

28) سازوکار اقدامات حفاظتی انتقالی transitional safeguards mechanism

روشی به منظور اطمینان یافتن از اینکه به واسطه افزایش میزان واردات در خلال حذف تدریجی ترتیبات ایف چندگانه، خسارت‌های جدّی به تولیدکنندگان داخلی منسوجات و پوشاک وارد نگردد.

29) دفتر بین‌المللی منسوجات و پوشاک

International Textiles and Clothing Bureau (ITCB)

دفتری واقع در ژنو، متشکل از 22 کشور در حال توسعه صادر کننده عمده منسوجات و پوشاک.

30) قواعد و نظامات تقویت شده گات strengthened GATT rules and disciplines

وظیفه گروه مذاکره کننده این است که ادغام بخش منسوجات در گات باید متناسب با «قواعد و نظامات تقویت شده گات» صورت گیرد. در مورد چندین کشور عمده واردکننده منسوجات این امر به قواعد جدیدی در مورد اقدامات ضدقیمت شکنی، عوارض جبرانی، مالکیت فکری و اقدامات حفاظتی مربوط می شود.

31) حمایت داخلی domestic/ internal support

هر نوع اقدام یارانه‌ای یا غیر آن در حوزه کشاورزی که به تولیدکنندگان داخلی اجازه ادامه تولید را با قیمتهایی بالاتر از قیمتهای متداول در تجارت بین الملل می دهد؛ پرداختهای مستقیم به تولیدکنندگان، شامل پرداخت مابه‌التفاوت، و اقدامات مربوط به کاهش هزینه‌های بازاریابی و نهاده‌ها که تنها به تولیدات کشاورزی اختصاص دارد.

32) حمایت مرزی border protection

هر نوع اقدامی که به منظور محدود ساختن واردات در مبادی ورودی اعمال می گردد.

33) رقابت صادراتی export competition

حیطه مذاکراتی مربوط به کمکهای بودجه‌ای که مزیت رقابتی ناعادلانه‌ای را برای صادرات کشاورزی منظور می دارد.

34) مقررات بهداشتی و بهداشت نباتی sanitary and phytosanitary regulations

استانداردهای دولتی برای حمایت از حیات و سلامت انسان، حیوان و نبات به منظور اطمینان از سالم بودن مواد غذایی برای مصرف.

35) امنیت غذایی food security

مفهومی متضمن جلوگیری از گشایش بازار داخلی به روی محصولات کشاورزی خارجی، براین اساس که یک کشور باید حتی الامکان در جهت خود کفایی نیازهای اساسی غذایی خود تلاش نماید.

36) میزان کلی حمایت aggregate measure of support(AMS)

روشی برای تبدیل کلیه اشکال حمایت مختل کننده تجارت به یک ارزش کلی پولی است تا از میزان حمایت برای هر کالا تصویری روشتر ارائه گردد. از روش میزان کلی حمایت می توان جهت تعیین اهداف برای کاهش حمایتها و یا به عنوان ابزاری برای نظارت استفاده نمود.

Cairns Group

(37) گروه کرنز

گروهی متشکل از 17 کشور صادر کننده محصولات کشاورزی دارای تجارت آزاد که طی اجلاسی در سال 1986 در شهر کرنز استرالیا موافقت کردند که در مذاکرات کشاورزی منافع و علائق مشترک خود را ابراز دارند. این گروه شامل کشورهای آفریقای جنوبی، آرژانتین، استرالیا، اندونزی، اروگوئه، برزیل، بولیوی، پاراگوئه، تایلند، زلاندنو، شیلی، فیلیپین، کانادا، کاستاریکا، کلمبیا، گواتمالا و مالزی می باشد.

decoupling

(38) جداسازی

روشی است برای حمایت از درآمد، بدین معنی که پرداخت به کشاورزان تاحدامکان از تولید و قیمت‌های بازار مجزا گردد، یعنی هیچ اثر مستقیمی بر آنها نداشته باشد.

US Waiver

(39) معافیت ایالات متحده

در مارس 1955، برخی از تعهدات ایالات متحده در قبال گات تا آنجا که برای جلوگیری از تعارض با اقدامات دولت آمریکا در چارچوب بخش 22 قانون تعدیل کشاورزی این کشور ضروری بود، معلق گردید. این قانون دولت را ملزم می سازد در مورد وارداتی که احتمال می رود به برنامه های حمایت از کشاورزی در آمریکا لطمه وارد آورند، اقدام به وضع محدودیتهای مقداری و عوارض ویژه بنماید.

deficiency payment

(40) پرداخت مابه التفاوت

پرداخت دولت به تولیدکنندگان کالاهایی معین، براساس تفاوت بین قیمت هدف و قیمت بازار داخلی یا نرخ وام، هر کدام که کمتر باشد.

market intervention

(41) مداخله در بازار

در جامعه اروپا، مداخله مربوط می شود به خرید محصولات کشاورزی توسط دولت به منظور حفظ قیمت محصولات مورد نظر در سطحی معین.

border adjustment measures

(42) اقدامات تعدیلی مرزی

اقداماتی که هدفشان تعدیل قیمت کالاهای صادراتی به منظور افزایش قابلیت رقابت و فروش آنها در بازارهای خارجی و همین‌طور تعدیل قیمت کالاهای وارداتی به منظور جلوگیری از کاهش قابلیت رقابت و فروش کالاهای مشابه داخلی در مقابل کالاهای وارداتی است. براین اساس دولتها کالاهای صادراتی را از مالیاتهای مستقیم معاف می‌کنند و بر کالاهای وارداتی نیز مالیاتی معادل مالیاتهای غیرمستقیم وضع شده بر کالاهای مشابه داخلی وضع می‌کنند.

Export Restitution

(43) جبران صادراتی

نامی است برای یارانه صادراتی در جامعه اروپا در چارچوب سیاست مشترک کشاورزی این جامعه که به منظور کمک به صادرات از طریق جبران مابه‌التفاوت قیمت‌های داخلی جامعه اروپا و قیمت‌های پایینتر جهانی اعطا می‌گردد.

Export Enhancement Program

(44) برنامه تقویت صادرات

برنامه یارانه‌های صادراتی آمریکا که عموماً به منظور رقابت با صادرات محصولات کشاورزی یارانه‌ای جامعه اروپا در بازارهای صادراتی معینی اجرا می‌گردد.

Common Agricultural Policy (CAP)

(45) سیاست مشترک کشاورزی

یک نظام فراگیر متشکل از اهداف تولید و سازوکارهای بازاریابی که به منظور مدیریت تجارت محصولات کشاورزی در داخل جامعه اروپا و با بقیه کشورهای جهان طراحی شده است. هدف این نظام تضمین درآمد کشاورزان از طریق کاهش تفاوت بین قیمت‌های جهانی محصولات عمده و قیمت‌های غالباً بالایی است که توسط جامعه اروپا تعیین می‌شود و از طریق نظام پیچیده‌ای متشکل از سازوکارهای حمایت قیمتی، جبران صادراتی، تدابیر اجتماعی و دیگر اقدامات به اجرا درمی‌آید.

variable levy

(46) عوارض [گمرکی] متغیر

نرخ حقوق گمرکی که بسته به شاخص قیمت‌های داخلی متفاوت می‌باشند.

توافقی مقدماتی که در 20 نوامبر 1992 در [هتل] بلرهاوس شهر واشینگتن میان آمریکا و جامعه اروپا حاصل شد و به اختلافات دوجانبه در خصوص موضوعات کشاورزی از جمله حمایت داخلی، یارانه‌های صادراتی و دسترسی به بازار مربوط می‌گردد. این توافق همچنین راه‌حلی را برای اختلاف طولانی دوطرف در مورد دانه‌های روغنی شامل می‌شود.

محصولاتی که در 7 گروه ذیل به شکل خام و فراوری شده طبقه‌بندی گردیده و مبنایی را برای مذاکرات در خصوص محصولات گرمسیری به وجود آورده‌اند:

نوشابه‌های گرمسیری (نظیر قهوه، چای و کاکائو)؛ ادویه‌جات، گل و گیاه؛ برخی از دانه‌های روغنی، روغن نباتی و کنجاله (نظیر روغن نخل و نارگیل)؛ توتون، برنج و ریشه‌های گرمسیری (مانند مانیوک)؛ میوه و دانه‌های گرمسیری (نظیر موز، پرتقال و آناناس)؛ چوب و کائوچوی مناطق گرمسیری؛ و کنف و الیاف سخت. البته در تفسیر این فهرست انعطاف وجود دارد. برای مثال، در برخی از کشورهای تولیدکننده برنج، این محصول، گرمسیری به‌شمار نمی‌رود.

جدولی است حاوی تعهدات تعرفه‌ای کشورها مبنی بر عدم افزایش تعرفه‌ها از سطح تعهد شده. در این جدول اقلام دیگر تعهد شده از جمله سهمیه‌های تعرفه‌ای کالاهای کشاورزی، امتیازات مربوط به اقدامات غیر تعرفه‌ای و تعهدات مبنی بر محدود کردن یارانه‌ها نیز گنجانده می‌شوند.

در چارچوب این مواد، کشورهایی که با مشکلات تراز پرداختها مواجهند می‌توانند نسبت به اتخاذ تدابیر محدود کننده تجاری اقدام نمایند. ماده 18 خصوصاً به کشورهای در حال توسعه مربوط می‌شود و به آنها حق ویژه‌ای جهت حمایت و توسعه صنایع نوپا اعطا می‌کند.

بنگاههای دولتی و غیردولتی شامل مؤسسات بازاریابی که به آنها حقوق یا مزایای ویژه و انحصاری از جمله اختیارات قانونی اعطا می‌شود و از این طریق بر واردات یا صادرات تأثیر می‌گذارند.

52) اتحادیه گمرکی (ماده 24 گات) *customs union (GATT Article XXIV)*
گروهی متشکل از دو یا چند کشور که الف) اقدام به حذف حقوق و سایر موانع گمرکی در تمامی یا تقریباً تمامی مبادلات فی‌مابین نموده‌اند؛ و ب) تعرفه‌های گمرکی مشترکی را در مقابل کشورهای غیر عضو گروه اتخاذ کرده‌اند.

53) منطقه تجارت آزاد (ماده 24 گات) *free trade area (GATT Article XXIV)*
گروهی متشکل از دو یا چند کشور که حقوق گمرکی و سایر موانع تجاری را در مورد تمامی یا تقریباً تمامی مبادلات فی‌مابین حذف کرده‌اند، اما برخلاف اتحادیه گمرکی، هر عضو سیاست تجاری خود از جمله تعرفه‌های وارداتی خود در مقابل کشورهای غیر عضو گروه را حفظ کرده است.

54) اصلاح جداول گات (ماده 28 گات) *modification of GATT schedules (GATT Article XVIII)*
ماده 28 گات به کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت اجازه می‌دهد برای تغییر تعهدات تعرفه‌ای خود با کشورهای عضو دیگری که به واسطه برخورداری از حق اولین مذاکره‌کننده (که به کشورهای مزبور یا اهمیت کالای موضوع تغییر امتیاز تعرفه‌ای در نظام اقتصادی کشور صادرکننده، منافی در تجارت کالاهای مزبور دارند وارد مذاکره گردند و با کسب موافقت آنها (که معمولاً از طریق جبران منافع از دست رفته این کشورها با امتیازات دیگر حاصل می‌شود) جدول تعهدات گات خود را در خصوص کالای مورد نظر اصلاح کنند.

55) چشم‌پوشی از حق یا اعطای معافیت (بند 5 ماده 25 گات) *waiver (GATT Article XXV:5)*
استثنایی قانونی که به موجب آن طرفهای متعاقد می‌توانند به کشوری اجازه دهند استثنائاً برخی تعهدات گات را به اجرا در نیاورد.

56) عدم اجرا [مقررات] (ماده 35 گات) non- application (GATT Article XXXV) توافق که طی آن به یک طرف متعاقد یا کشوری که جدیداً به گات ملحق شده، اجازه داده می‌شود که مقررات گات را در مورد طرف دیگر به اجرا درنیاورد.

57) مقاوله‌نامه الحاق Protocol of Accession

سندی حقوقی که تعهدات و حقوق یک کشور را به هنگام الحاق به گات مقرر می‌دارد.

58) مقاوله‌نامه اجرای موقت گات Protocol of Provisional Application of GATT

مقاوله‌نامه‌ای که به موجب آن مقررات گات (که از ابتدا قرار نبود به عنوان یک موافقت‌نامه مجزا تصویب شود) به عنوان یک موافقت‌نامه موقت لازم‌الاجرا گردید. مهمترین ویژگی مقاوله‌نامه اجرای موقت، شرط پذیرزرگ (یا شرط اولویت) بود که به طرفهای متعاقد گات اجازه می‌داد در اجرای مقررات بخش دوم آن (مواد 3 تا 23) اولویت را به مقررات داخلی خود بدهند، بدین معنی که این مقررات را تا حدی اجرا کنند که با مقررات داخلی مجری در سرزمینشان در زمان الحاق به گات مخالف نباشد.

59) مذاکرات تجاری چندجانبه Multilateral Trade Negotiations (MTNs)

مذاکراتی که طی ادوار مختلف مذاکرات تجاری گات و سازمان جهانی تجارت انجام شده و ضمن آن شرکت کنندگان به طور چندجانبه به مذاکرات مربوط به کاهش موانع تجاری پرداخته‌اند.

60) مجموعه مقررات Codes

مذاکرات چندجانبه دور توکیو طی سالهای 1973 تا 1979 منجر به تدوین شش «مجموعه مقررات» در زمینه اقدامات غیرتعرفه‌ای و 3 موافقت‌نامه در مورد گوشت گوساله، فرآورده‌های لبنی و هواپیمایی کشوری گردید. این شش مجموعه مقررات عبارتند از:

1) موافقت‌نامه موانع فنی فراراه تجارت که از آن اغلب به عنوان «مجموعه مقررات استاندارد» یاد می‌شود و امضا کنندگان را متعهد می‌سازد تضمین کنند هنگامی که دولتها یا سایر ارگانها مقررات یا استانداردهای فنی را به دلایل مربوط به ایمنی، بهداشت، حمایت از مصرف‌کننده، محیط‌زیست یا سایر

مقاصد وضع می‌کنند، این مقررات و استانداردها و رویه‌های ارزیابی و رویه‌های صدور گواهیهای مربوطه، موانع غیرضروری در مقابل تجارت ایجاد نمایند.

(2) موافقت‌نامه تدارکات دولتی با هدف تأمین رقابت بین‌المللی بیشتر در مناقصات مربوط به قراردادهای تدارکات دولتی. در این موافقت‌نامه جزئیات مقررات مربوط به نحوه دعوت از پیشنهاددهندگان برای این قراردادها و چگونگی دریافت التزام از آنها و همچنین فهرستی از واحدهای تحت پوشش درج گردیده است.

(3) موافقت‌نامه تفسیر و اجرای مواد 6، 16 و 23 گات که معمولاً به عنوان «مجموعه مقررات یارانه‌ها» شناخته می‌شود و دولتهای امضاکننده را متعهد می‌سازد تضمین کنند که هر نوع استفاده از یارانه‌ها توسط آنها به منافع تجاری سایر امضاکنندگان خسارت وارد نخواهد ساخت و همچنین اقدامات جبرانی متخذه برای خنثی کردن اثرات چنین یارانه‌هایی به طور ناموجه مانعی در تجارت بین‌الملل به وجود نخواهد آورد.

(4) موافقت‌نامه اجرای ماده 7 گات یا «مجموعه مقررات ارزشگذاری گمرکی»، با هدف ایجاد یک نظام منصفانه، متحدالشکل و بی‌طرف برای ارزشگذاری کالاها به جهت مقاصد گمرکی. در این موافقت‌نامه جزئیات قواعد ارزشگذاری ضمن مشخص نمودن روشی مورد توافق برای اعمال مقررات عامتر در زمینه ارزشگذاری گمرکی که تا آن زمان در گات گردآوری شده بود، پیش‌بینی گردید.

(5) موافقت‌نامه رویه‌های صدور مجوز واردات مقرر می‌دارد که چنین رویه‌هایی می‌تواند مورد استفاده قابل قبولی داشته باشد، لکن استفاده غیرمناسب از آنها نیز می‌تواند تجارت بین‌الملل را مختل سازد. هدف موافقت‌نامه مزبور این است که چنین رویه‌هایی به خودی خود محدودیتهایی برای واردات به وجود نیاورند.

(6) موافقت‌نامه اجرای ماده 6 گات که معمولاً به عنوان «مجموعه مقررات ضدقیمت‌شکنی» از آن یاد می‌شود و شکل تجدید نظر شده مجموعه مقررات ضدقیمت‌شکنی مذاکره شده طی دور کندی (1964 تا 1967) می‌باشد. در این موافقت‌نامه، مقررات ماده 6 تفسیر شده است که طی آن شرایط وضع عوارض ضدقیمت‌شکنی به عنوان اقدامی دفاعی در مقابل واردات قیمت‌شکنی شده مقرر گردیده است.

مجموعه مقررات تجدید نظر شده، برخی از مقررات را با مقررات مربوطه در «مجموعه مقررات یارانه‌ها» در یک راستا قرار می‌دهد.

61) قیمت شکنی dumping

وضعیتی که در آن کالاها با قیمتی کمتر از ارزش عادی آنها یعنی عموماً به قیمتی کمتر از بازار داخلی یا بازار کشور ثالث یا کمتر از هزینه تولید و فروش به علاوه حاشیه سود صادر می‌گردند.

62) عوارض ضد قیمت شکنی anti-dumping duties ماده

6 گات وضع عوارض ویژه ضد قیمت شکنی در مقابل کالاهای مشمول قیمت شکنی را به میزان مابه‌التفاوت قیمت صادراتی و ارزش عادی کالا مجاز می‌دارد، البته مشروط به آنکه قیمت شکنی موجب وارد آمدن خسارت به تولید کنندگان محصولات رقیب در کشور وارد کننده شده باشد.

63) طفره فریبکارانه circumvention

اقداماتی که صادر کنندگان برای گریز از عوارض ضد قیمت شکنی و جبرانی انجام می‌دهند. انتقال عملیات مونتاژ به کشوری ثالث یا به خود کشور وارد کننده می‌تواند مثالی از این اقدامات باشد.

64) تعهد قیمتی price undertaking

تعهد صادر کننده مبنی بر افزایش قیمت محصول صادراتی به منظور اجتناب از امکان وضع عوارض ضد قیمت شکنی.

65) اقدامات حفاظتی safeguard measures

عملی که به منظور حمایت از یک صنعت خاص در مقابل افزایش غیر مترقبه واردات اتخاذ می‌شود. ماده 19 گات اتخاذ این عمل را زمانی مجاز می‌دارد که واردات موجب خسارت واقعی به صنعت داخلی شده باشد یا حداقل خطر جدی ایراد چنین خسارتی به صنعت مزبور وجود داشته باشد. تحت چنین شرایطی، کشور متضرر می‌تواند تعرفه‌ها را افزایش دهد یا نسبت به وضع محدودیتهای مقدراری اقدام نماید.

66) ترتیبات مربوط به محدودیت داوطلبانه [صادرات]

voluntary restraint arrangements (VRAs)

ترتیبات دوجانبه‌ای که به‌موجب آن کشور صادر کننده (دولت یا صنعت) توافق می‌کند صادرات خود را بدون اینکه کشور واردکننده مجبور به استفاده از سهمیه‌ها، تعرفه‌ها یا دیگر کنترل‌های وارداتی شود، کاهش داده یا محدود نماید.

67) محدودیت داوطلبانه صادرات (voluntary export restraints (VERs)

به اصطلاح ترتیبات مربوط به محدودیت داوطلبانه [صادرات] رجوع شود.

68) ترتیبات بازاریابی منظم (orderly marketing arrangements (OMA)

به اصطلاح ترتیبات مربوط به محدودیت داوطلبانه [صادرات] رجوع شود.

69) اقدامات حوزه خاکستری (grey area measures)

آن دسته از اقدامات تجاری که قانونی بودن یا نبودن آنها به وضوح در گات مورد توجه قرار نگرفته است. ترتیبات مربوط به محدودیت داوطلبانه [صادرات] جزء اقدامات حوزه خاکستری به شمار می‌رود.

70) برخورد گزینشی (selectivity)

اقدامات تجاری که در برابر یک یا گروهی از کشورهای گزینش شده اتخاذ می‌شود و با اقداماتی که نسبت به تمامی کشورها براساس اصل عدم تبعیض (رفتار دولت کامله‌الوداد) اعمال می‌گردد، مغایرت دارد.

71) کاهش (اقدامات حفاظتی) (degressivity)

کاهش منظم اقدامات حفاظتی در طول مدت مربوطه.

72) شرط افول (Sunset Clause) محدوده زمانی

خاصی که طی آن اقدامات ویژه تجاری کشورها در مورد اقدامات حفاظتی، جبرانی و ضدقیمت‌شکنی و غیره باید خاتمه یابد.

backloading

(73) کاهش تأخیری

روشی در اجرای تعهدات مربوط به کاهش یارانه‌ها یا تعرفه‌ها که قرار است طی دوره‌ای معین صورت گیرد. در این روش، کاهشها در ابتدای دوره اندک است و با نزدیک شدن به پایان دوره افزایش می‌یابد. کاهش تعجیلی یارانه‌ها یا تعرفه‌ها عکس این فرآیند است.

subsidy

(74) یارانه

کمک یا حمایت مالی اعطا شده توسط دولت به یک بخش، بنگاه، مؤسسه، شخص یا مانند آن. دو نوع کلی یارانه وجود دارد: صادراتی و داخلی. یارانه صادراتی کمکی است که مشروط به صادرات می‌باشد و یارانه داخلی کمکی است که مستقیماً به صادرات مربوط نمی‌شود.

countervailing measures

(75) اقدامات جبرانی

اقداماتی که کشور واردکننده معمولاً در قالب افزایش عوارض برای مقابله با یارانه‌های اعطایی به تولیدکنندگان یا صادرکنندگان در کشور صادرکننده و به منظور جبران آسیبهای وارده به صنعت داخلی اتخاذ می‌کند.

red, amber and green lights

(76) یارانه‌های قرمز، زرد و سبز

این اصطلاحات به طبقه‌بندی انواع یارانه مربوط می‌شود: قرمز برای یارانه‌های ممنوع، زرد برای یارانه‌های قابل تعقیب (که ممکن است مشمول اقدامات جبرانی شوند) و سبز برای یارانه‌های عموماً مجاز.

industrial targeting

(77) هدف‌گیری صنعتی

برنامه‌ریزی بلندمدتی توسط دولت برای حمایت مستقیم و غیرمستقیم از صنعتی خاص. این برنامه‌ها معمولاً رویکردی صادراتی دارند.

intellectual property

(78) مالکیت فکری

مالکیت آثار و خلاقیت‌های فکری شامل آثار ادبی و هنری (حمایت شده به واسطه کپی‌رایت یا حق نسخه‌برداری) اختراعات (حمایت شده از طریق حق ثبت اختراع)، علائم متمایز کننده کالاها یا یک بنگاه (حمایت شده از طریق علائم تجاری) و دیگر عناصر مالکیت صنعتی (نگاه کنید به کنوانسیون پاریس).

79) سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو)

World Intellectual Property Organization (WIPO)

یکی از سازمان‌های تخصصی سازمان ملل متحد که مسئولیت اصلی حمایت از حقوق مالکیت فکری را به عهده دارد و اکثر معاهدات بین‌المللی در این زمینه تحت نظارت آن قرار دارند.

Paris Convention

80) کنوانسیون پاریس

معاهده‌ای تحت نظارت سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو) برای حمایت از مالکیت صنعتی نظیر اختراعات ثبت شده مدلهای کاربردی، طرحهای صنعتی، علائم تجاری و اسامی تجاری، نشانه‌های مبدأ و نشانه‌های منبع. در این معاهده همچنین کوشش می‌شود از رقابت غیرمنصفانه جلوگیری به عمل آید.

utility models

81) مدل‌های کاربردی

حق ثبتی که برای اختراعات حاوی جنبه‌های ابتکاری کمتر و برای یک دوره زمانی کوتاهتر، عمدتاً در زمینه اختراعات مکانیکی اعطا می‌شود.

industrial design

82) طرح صنعتی

جنبه تزئینی یا زیبا شناختی یک وسیله یا کالا.

trade marks and trade names

83) علائم و نامهای تجاری

عبارت یا مشخصه تعیین کننده هویت یک بنگاه و متمایز کننده فعالیت‌های آن از دیگر بنگاهها.

indications of source

84) نشانه‌های مبدأ

هرگونه علامت یا نشانه‌ای که مبدأ کالاها را مشخص سازد (مثلاً، ساخت ایران).

appellations of origin

85) نشانه‌های منبع

هرگونه علامت یا نشانه‌ای که حاکی از مشخصات کیفی کالا است و منحصرأ یا اساساً به محل جغرافیایی تولید آن کالا مربوط می‌شود (مانند ماست گلپایگان).

Berne Convention

(86) کنوانسیون برن

معاهده‌ای تحت نظارت سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو) برای حمایت از حقوق مؤلفین و مصنفین آثار ادبی و هنری. این حقوق به بیان افکار و اندیشه‌های مؤلف و مصنف زمانی که این فکر و اندیشه مبین یک خلاقیت باشد، مربوط می‌گردد. این حقوق در نظام حقوقی انگلستان و آمریکا، «کپی‌رایت یا حق نسخه‌برداری» و در سایر نظامهای حقوقی، «حقوق مؤلف و مصنف» نامیده می‌شود. البته اندک تفاوتی بین این دو واژه وجود دارد. کپی‌رایت مؤلفین و مصنفین را در مقابل تقلید خلاقیت‌هایشان توسط دیگران و بدون اجازه آنها مورد حمایت قرار می‌دهد، در حالی که حقوق مؤلف و مصنف علاوه بر این از هرگونه تکثیر تحریف شده این خلاقیتها نیز جلوگیری می‌کند.

Rome Convention

(87) کنوانسیون رم

معاهده‌ای تحت نظارت سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو) برای حمایت از آثار اجراکنندگان، تولیدکنندگان آثار صوتی و سازمانهای پخش رادیو تلویزیونی.

Washington Treaty

(88) معاهده واشینگتن

معاهده منعقد شده در سال 1989 و تحت نظارت سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو) برای حمایت از مالکیت فکری در ارتباط با طرحهای ساخت مدارهای یکپارچه (تراشه‌ها).

(89) موافقت‌نامه مادرید درباره ثبت بین‌المللی علائم

Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks

موافقت‌نامه‌ای تحت نظارت سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو) برای ثبت بین‌المللی علائم.

(90) موافقت‌نامه مادرید در مورد جلوگیری از نصب نشانه‌های منبع غیرواقعی یا گمراه‌کننده بر کالا

Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods

موافقت‌نامه‌ای تحت نظارت سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو) برای جلوگیری از کاربرد علائم تقلبی یا گمراه کننده در باره مبدأ کالاها.

Lisbon Agreement

(91) موافقت‌نامه لیسبون

معاهده‌ای تحت نظارت سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو) برای حمایت از نشانه‌های منبع کالاها و ثبت بین‌المللی آنها.

counterfeit

(92) تقلبی

ذکر غیرمجاز یک علامت تجاری ثبت شده بر روی کالاهای مشابه کالاهایی که علائم تجاری مزبور برای آنها به ثبت رسیده است، با هدف اغفال خریدار به طوری که تصور کند کالای اصلی را خریداری می‌کند.

piracy

(93) سرقت ادبی

تکثیر غیرمجاز آثار برخوردار از حق نسخه‌برداری (کپی‌رایت) برای مقاصد تجاری و نیز معامله تجاری غیر مجاز آثار تکثیر شده.

investment measures

(94) ضوابط سرمایه‌گذاری

مقرراتی که دولت‌ها برای تنظیم فعالیتهای سرمایه‌گذاران وضع می‌کنند. این مقررات می‌تواند با هدف جلب سرمایه‌گذاری وضع شده و جنبه مثبت و تشویقی داشته باشد یا آنکه با هدف هدایت و کنترل سرمایه‌گذاری وضع شده و جنبه الزام‌آور و محدودکننده داشته باشد. در این میان آنچه سازمان جهانی تجارت مورد توجه قرار می‌دهد، الزامات یا محدودیتهایی است که دولت‌ها برای سرمایه‌گذاری خارجی وضع می‌کنند و در آن معمولاً توجه می‌گردد که این اشخاص نهاده‌های خود را از کجا خریداری می‌کنند یا تولیدات خود را به کجا می‌فروشند. برخی از این ضوابط در مدخل‌های زیر آمده‌اند.

local content measure

(95) ضابطه محتوای داخلی

الزامی که به موجب آن سرمایه‌گذار برای تولید محصول خود، میزان معینی از مواد را باید از منابع داخلی خریداری کند.

96) ضابطه عملکرد صادراتی export performance measure الزامی
مبنی بر اینکه سرمایه گذار باید مقدار معینی از تولید را صادر کند.

97) ضابطه عرضه محصول product mandating measure
الزامی که براساس آن سرمایه گذار باید تولیدات خود را به کشورها یا مناطق معینی صادر کند.

98) ضابطه تراز تجاری trade balancing measure
الزامی که طبق آن سرمایه گذار باید از درآمدهای حاصل از صادرات، برای پرداخت هزینه‌های واردات استفاده کند.

99) ضابطه فروش داخلی domestic sales measure
الزامی که طبق آن سرمایه گذار باید نسبت معینی از تولید را در بازار داخلی بفروشد.

100) ضابطه ساخت manufacturing measure
الزامی مبنی بر اینکه سرمایه گذار باید محصول معینی را تولید کند یا اعمال محدودیت بر آنچه سرمایه گذار می‌تواند تولید کند.

101) محدودیتهای ارزی exchange restrictions
محدودیتی که به موجب آن دسترسی سرمایه گذار به ارز و طبعاً توانایی وی برای واردات کاهش می‌یابد.

102) خودکار بودن automaticity
پیشرفت خودکار و با ترتیب زمانی معین برای حل اختلاف تجاری در ارتباط با تشکیل هیأت‌های رسیدگی (panels) و شرح وظایف، ترکیب و تصویب آیین کار آنها.

103) نظام حل و فصل اختلافات dispute settlement system
نظامی که برای کشورها جهت حل مسائل تجاری از طریق مصالحه یا رسیدگی هیأت کارشناسان گات

که در مورد مطابقت اقدامات دولتها با مقررات گات حکم می‌دادند، فرصتهایی را فراهم می‌ساخت. قبل از آنکه حکم هیأت به‌مورد اجرا درآید، گزارش هیأت باید به تأیید شورای نمایندگان گات می‌رسید. سازمان جهانی تجارت نظام حل و فصل اختلافات گات 1947 را به طور قابل توجهی اصلاح و تقویت کرده است.

104 متوقف کردن blockage

در دوران گات 1947 و قبل از تشکیل سازمان جهانی تجارت حتی تنها یک کشور عضو هم می‌توانست بدون هیچ‌گونه حمایتی از طرف دیگران، با یافته‌های گزارش هیأت رسیدگی در یک موضوع اختلاف مخالفت کند و از حصول اتفاق نظر در شورای گات برای تصویب گزارش جلوگیری به عمل آورد. برخی اوقات، با این روش حتی فرآیند اتخاذ تصمیم در خصوص تشکیل هیأتها نیز متوقف می‌شد. در نظام حل و فصل اختلافات سازمان جهانی تجارت، دیگر استفاده از این روش ممکن نیست.

105 بررسی استینافی appellate review

ارزیابی مجدد یافته‌های گزارشهای هیأت‌های رسیدگی توسط یک رکن استینافی مستقل، زمانی که از سوی یک یا چند طرف درخواست گردد. بررسی استینافی از جمله مهمترین دستاوردهای سازمان جهانی تجارت در اصلاح نظام حل و فصل اختلافات گات 1947 است.

106 از بین رفتن یا لطمه دیدن [منافع] (ماده 23 گات)

nullification or impairment (GATT Article XXIII)

وارد شدن خسارت به منافع و انتظارات یک عضو در سازمان جهانی تجارت به دلیل تغییر در رژیم تجاری یک عضو دیگر یا قصور این عضو در اجرای تعهداتش.

107 مورد عدم نقض non-violation case

اقدام یا هر وضعیت دیگری که در آن مقررات گات نقض نگردیده ولی موجب از میان رفتن یا آسیب دیدن منافع می‌شود.

108 تفاهم‌نامه حل و فصل اختلافات

Dispute Settlement Understanding (DSU)

تفاهم‌نامه سازمان جهانی تجارت راجع به قواعد و رویه‌های حاکم بر حل و فصل اختلافات.

109) رکن حل و فصل اختلافات

Dispute Settlement Body (DSB)

رکن حل و فصل اختلافات که در تفاهم‌نامه حل و فصل اختلافات در نظر گرفته شده است.

110) نظارت

surveillance

نظارت بر سیاستهای تجاری کشورها به ویژه در ارتباط با تعهدات خاصی که طرفهای متعاقد در چارچوب گات پذیرفته‌اند.

111) سازمان تجارت بین‌المللی

International Trade Organization (ITO)

23 کشور اصلی که در سال 1948 موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت را امضا کردند، در آن زمان درگیر تدوین منشوری برای تأسیس سازمان تجارت بین‌المللی پیشنهادی بودند که به عنوان یک سازمان تخصصی وابسته به سازمان ملل متحد اداره شود. هنگامی که آشکار شد منشور سازمان تجارت بین‌المللی به تصویب نخواهد رسید، طرحهای مربوط به آن متوقف شد و گات که عمدتاً مبتنی بر بخشهایی از پیش‌نویس منشور سازمان تجارت بین‌المللی است، ناظر بر مقررات تجاری مورد قبول کشورهایایی که بخش اعظم فعالیت‌های تجاری جهان را انجام می‌دادند، باقی ماند.

112) سازوکار بررسی سیاستهای تجاری

Trade Policy Review Mechanism (TPRM)

بررسیهای منظم سیاستهای تجاری یکایک اعضای سازمان جهانی تجارت که ارزیابی کلی اثرات این سیاستها بر نظام تجارت چندجانبه را امکان‌پذیر می‌سازد. سازوکار بررسی سیاستهای تجاری که در اجلاس بررسی میان دوره‌ای در سال 1988 (در مونترال) به طور موقت به تصویب رسید، در سازمان جهانی تجارت به یک وظیفه دائمی تبدیل شد که به وسیله رکن بررسی سیاستهای تجاری انجام می‌گیرد و در مورد کلیه اعضای سازمان اجرا می‌شود.

113) شفافیت

transparency

میزان آشکار بودن سیاستها و اقدامات تجاری و فرآیندی که این سیاستها و اقدامات به موجب آن مقرر و اجرا می‌گردد.

114) انسجام

coherence

این مفهوم به سومین موضوع در وظایف مذاکرات راجع به کارکرد نظام گات مربوط می‌شود که هدف از آن افزایش نقش گات جهت دستیابی به انسجام بیشتر در سیاستگذاری اقتصاد جهانی از طریق تحکیم ارتباطاتش با سایر سازمانهای بین‌المللی مسئول امور پولی و مالی است.

standstill (115) توقف [در وضعیت موجود]

تعهدی مبنی بر عدم اعمال آن‌گونه محدودیتهای جدید تجاری که با تعهدات گات سازگاری نداشتند در خلال مذاکرات دوراروگوئه. به طور کلی این مفهوم در شرایطی که کشورها در حال مذاکره‌اند به کار می‌رود و هدف آن جلوگیری از اقدامات جدیدی است که با اهداف مذاکرات در تعارض است.

rollback (116) واگشت [محدودیتهای]

تعهدی در جریان مذاکرات دوراروگوئه مبنی بر حذف تصاعدی تمامی محدودیتهای تجاری مخالف گات طی یک چارچوب زمانی توافق شده که به هر حال باید قبل از پایان دوراروگوئه به اتمام می‌رسید.

Surveillance Body (117) رکن نظارت

این رکن در سال 1986 به منظور نظارت بر تعهدات مربوط به توقف و حذف محدودیتهای تجاری تأسیس شد.

Early Warning System (118) نظام هشدار زودرس

فرصتی برای کشورها جهت اظهار به موقع نگرانیهای خود در مورد اقدامات تجاری قریب‌الوقوع شرکای تجاریشان که ممکن است آثار منفی به دنبال داشته باشد.

General Agreement on Trade in Services (119) موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات

موافقت‌نامه سازمان جهانی تجارت در باره تجارت خدمات.

framework agreement (120) موافقت‌نامه چارچوب

موافقت‌نامه‌ای کلی در مورد قواعد و اصولی که قرار است توافقات آتی به جزئیات مفاد آن پردازد.

modes of delivery

121) شیوه‌های عرضه

راههایی که می‌توان خدمات را ارائه کرد، شامل عرضه خدمات با عبور از مرزها، حضور مصرف‌کننده در کشور عرضه‌کننده خدمات، حضور تجاری مثل تأسیس یک شرکت، و جابجایی اشخاص حقیقی.

movement of factors of production

122) جابجایی عوامل تولید

جابجایی برون‌مرزی سرمایه یا نیروی کار لازم برای ارائه خدمات. جابجایی سرمایه ممکن است به تأسیس شرکت منجر شود، درحالی که جابجایی نیروی کار به افرادی نظیر اشخاص حرفه‌ای مربوط می‌گردد.

commercial presence

123) حضور تجاری

حضور فیزیکی یک ارائه‌کننده خدمات (برای مثال، دفتر شعبه یا شرکت تابعه) در بازار کشور واردکننده.

sectoral annex/annotation

124) پیوست/تفسیر بخشی

موافقت‌نامه‌ای به صورت متمم چارچوب موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات که اجرای اصول مقرر در این چارچوب را با توجه به ویژگیهای هر بخش تعمیم می‌دهد یا تعدیل می‌کند.

initial commitments

125) تعهدات اولیه

تعهدات مربوط به آزادسازی تجارت خدمات که کشورهای مذاکره‌کننده حاضرند در اسرع وقت نسبت به قبول آنها اقدام کنند.

national schedules

126) جداول ملی (خدمات)

جداول تعهدات تجارت خدمات، معادل جداول تعرفه‌ای در گات. تعهداتی که اعضای موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات داوطلبانه یا در نتیجه مذاکرات پذیرفته‌اند، در جداول ملی آنها درج می‌گردد.

bottoms -up approach

127) رویکرد ازپائین به بالا

رویکردی در مورد جداول خدمات ملی که طبق آن تعهدات ملی تنها آنهایی هستند که به طور قطعی معین شده‌اند. این تعهدات به مرور زمان افزایش می‌یابند.

128) رویکرد از بالا به پائین   tops- down approach

در مقابل رویکرد از پائین به بالا قرار دارد که طبق آن فرض می‌شود اعضا به طور کامل به اجرای موافقت‌نامه متعهدند، غیر از استثنائاتی که صریحاً در جداول ملی قید شده است. این استثنائات باید طی زمان کاهش یابند.

129) تعهدات عمومی یا افقی   general obligations

تعهداتی که در زمان لازم‌الاجرا شدن موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات باید درمورد تمامی بخشهای خدماتی اعمال گردد (نظیر شفافیت و رفتار دولت کامله‌الوداد).

130) تعهدات خاص   specific commitments

تعهدات مذاکره شده در مورد دسترسی به بازار و رفتار ملی که در جداول ملی کشورها در زمینه خدمات درج شده است.

131) تجارت ساحلی (کابوتاژ)   Cabotage

به تمامی شیوه‌های حمل و نقل بین دو بندر متعلق به یک کشور مربوط می‌شود. این مفهوم نیز تحت پوشش موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات قرار دارد.

132) کنوانسیون شیکاگو   Chicago Convention

حقوق ترافیک هوایی تحت پوشش این کنوانسیون قرار دارد و در پیوست موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات در زمینه خدمات حمل و نقل هوایی، از آن به عنوان موافقت‌نامه‌ای یاد می‌شود که بر حقوق و آزادیهای متصدیان حمل و نقل هوایی نظارت دارد.

133) شرط ویژگی فرهنگی   Cultural Specificity Clause

شرطی که به تقاضای برخی مذاکره‌کنندگان برای مجاز بودن رفتار ویژه در چارچوب موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات در مورد خدمات سمعی و بصری (نظیر فیلم و برنامه‌های تلویزیونی) به خاطر «ویژگی منحصر به فرد» آنها مطرح شده است.

134) اعلامیه پونتادل‌استه Punta del Este Declaration

اعلامیه وزرای کشورهای متعاهد گات در سپتامبر 1986 که به موجب آن دوراروگوئه، اهداف مذاکراتی آن و سه رکن اصلی و اداره‌کننده مذاکرات به ترتیب ذیل مقرر گردید:

135) کمیته مذاکرات تجاری Trade Negotiations Committee

عالی‌ترین رکن دوراروگوئه که بر فعالیت دو رکن دیگر و پیشرفت کل مذاکرات نظارت داشت.

136) گروه مذاکرات کالایی Group of Negotiations on Goods (GNG)

در خلال اجلاس پونتادل‌استه در سال 1986 تشکیل شد و 14 گروه در زمینه تجارت کالایی تحت پوشش این رکن قرار داشتند.

137) گروه مذاکرات خدمات Group of Negotiations on Services (GNS)

رکن مجزایی که وظیفه مذاکرات مربوط به تجارت خدمات را برعهده داشت که در بخش دوم اعلامیه پونتادل‌استه مقرر گردیده بود.

138) بررسی میان دوره‌ای mid-term review

این بررسی در مونترال (کانادا) در دسامبر 1988 طی اجلاس وزرای گات صورت گرفت و توسط کمیته مذاکرات تجاری در سطح رسمی در آوریل 1989 تکمیل گردید.

139) مذاکرات دسترسی به بازار market access negotiations

مذاکرات مربوط به تجارت کالاها، دربرگیرنده تعهداتی برای حذف یا کاهش نرخهای تعرفه‌ای و اقدامات غیرتعرفه‌ای قابل اجرا در مورد تجارت کالایی.

Fast Track

(140) اقدام سریع

اختیاری که کنگره آمریکا به رئیس جمهوری این کشور برای انجام مذاکره در دوران وگوتنه اعطا کرده بود. طبق این اختیار، چنانچه مذاکرات تا 15 دسامبر 1993 خاتمه می‌یافت، کنگره نمی‌توانست موافقت‌نامه تجاری پیشنهادی را اصلاح کند و تنها می‌توانست در مدت 120 روز موافقت‌نامه مزبور را کاملاً تصویب یا رد نماید.

most-favoured -nation treatment یکی

(141) رفتار دولت کامله‌الوداد

از اصول بنیادی گات که از کشورها می‌خواهد بین کالاها براساس مبدأ یا مقصدشان تبعیض قائل نشوند. این اصل در سازمان جهانی تجارت نقش بنیادی دارد به طوری که در تمامی موافقت‌نامه‌های این سازمان مورد توجه قرار گرفته است.

national treatment

(142) رفتار ملی

تعهدی در قالب ماده 3 گات که کشورها را ملزم می‌سازد با کالاهای وارداتی پس از ترخیص از گمرک به گونه‌ای رفتار کنند که از رفتار اعمال شده در مورد کالاهای تولیدی در داخل نامطلوبتر نباشد. بدین ترتیب، واردات نباید مشمول مالیات داخلی بالاتر یا مقررات و استانداردهای سختگیرانه‌تری نسبت به کالاهای داخلی قرار گیرد.

Grandfather Clause

(143) شرط پدربزرگ (شرط اولویت)

شرطی در مقاوله‌نامه اجرای موقت گات که به موجب آن به امضا کنندگان اجازه داده شده بود برخی از قوانین داخلی را که در هنگام الحاق آنها به گات نافذ و جاری بودند حتی اگر با مقررات گات سازگار نبودند حفظ کنند.

General System of Preferences

(144) نظام عمومی ترجیحات

موافقت‌نامه‌ای بین‌المللی که تحت نظارت «آنکتاد» منعقد شده و به موجب آن کشورهای توسعه‌یافته عوارض ترجیحی را به‌طور موقت و بدون انتظار رفتار متقابل، برای کالاهای وارداتی از کشورهای درحال توسعه قایل می‌شوند. هر کشور واردکننده نظام خاص خود را وضع کرده است که محصولات تحت پوشش و حجم واردات منتفع از ترجیحات را شامل می‌شود.

Enabling Clause

145) شرط توانمندسازی

تصمیمی که گات در سال 1979 به منظور رفتار مطلوبتر با کشورهای درحال توسعه اتخاذ نمود. این شرط توجیه حقوقی را در گات برای نظام عمومی ترجیحات فراهم ساخته و رفتار ویژه نسبت به کشورهای دارای کمترین درجه توسعه یافتگی را مجاز نمود. بدین ترتیب، این شرط مبنایی را برای مفهوم «رفتار ویژه و متفاوت» در گات به وجود آورد.

reciprocity

146) رفتار متقابل

اصلی ناظر بر مذاکرات گات که طبق آن دولتها امتیازات خود را با این چشمداشت اعطا می کنند که امتیازات قابل مقایسه ای دریافت کنند.

Contracting Party

147) طرف متعاقد

کشوری که تمامی شرایط لازم برای عضویت در گات را احراز کرده و بدین ترتیب پذیرفته است که نسبت به حقوق و تعهدات مندرج در گات پایبند باشد.

Session of the Contracting Parties

148) اجلاس طرفهای متعاقد

مقتدرترین رکن گات، متشکل از تمامی طرفهای متعاقد که معمولاً سالی یکبار تشکیل می شود.

General Council

149) شورای عمومی

این شورا پس از کنفرانس وزیران مهمترین رکن سازمان جهانی تجارت و عهده دار امور جاری و روزمره سازمان است. این شورا که متشکل از کلیه اعضای سازمان است، در فاصله بین اجلاسهای کنفرانس وزیران و به نمایندگی از سوی آن، تمام امور مربوط به سازمان جهانی تجارت را انجام می دهد و گزارشات خود را به کنفرانس وزیران ارائه می کند.

CONTRACTING PARTIES

150) طرفهای متعاقد

عبارتی که در اسناد گات با حروف بزرگ دیده می‌شود. منظور از آن همگی طرفهای متعاقد است هنگامی که به طور مشترک تصمیم یا اقدامی را اتخاذ می‌کنند. در حال حاضر، این مفهوم جای خود را به مجموعه اعضای سازمان جهانی تجارت داده است.

151) بازار مشترک جنوب (مرکوسور) Southern Common Market (MERCOSUR)
موافقت‌نامه تجاری میان آرژانتین، برزیل، پاراگوئه و اروگوئه که در 29 نوامبر 1992 به مورد اجرا گذاشته شد.

152) موافقت‌نامه چندجانبه فولاد Multilateral Steel Agreement (MSA)
موافقت‌نامه چندجانبه فولاد که میان 20 کشور صادر کننده و وارد کننده فولاد از جمله آمریکا، جامعه اروپا و ژاپن مورد مذاکره و توافق واقع شده است.

153) قدرتهای چهارگانه تجاری Quad Countries
این گروه غیر رسمی شامل کشورهای قدرتمند تجاری جهان یعنی آمریکا، اتحادیه اروپا، ژاپن و کانادا است.

154) مجمع همکاری اقتصادی حوزه آسیا و اقیانوس آرام (آپک) Asian Pacific Economic Cooperation (APEC)
مجمعی متشکل از 21 کشور یا نظام اقتصادی مستقل، شامل استرالیا، اندونزی، آمریکا، برونئی، پرو، تایلند، تایوان، آفریقای جنوبی، چین، روسیه، زلاندنو، ژاپن، سنگاپور، شیلی، فیلیپین، کانادا، گینه نو، مالزی، مکزیک، ویتنام و هنگ کنگ.

155) کشورهای دارای کمترین درجه توسعه یافتگی least-developed countries (LDC)
کشورهایی که براساس معیارهای زیر از طرف سازمان ملل متحد به عنوان کشورهای دارای کمترین درجه توسعه یافتگی شناخته می‌شوند: درآمد ملی پایین (تولید ناخالص داخلی سرانه کمتر از 900 دلار برای کشورهایی که اکنون به فهرست کشورهای دارای کمترین درجه توسعه یافتگی اضافه می‌شوند)، سرمایه انسانی پایین (ترکیبی از شاخصهای بهداشت، تغذیه و آموزش) و آسیب‌پذیری اقتصادی زیاد

(ترکیبی از شاخصهای بی ثباتی تولید و صدور محصولات کشاورزی، تنوع صادراتی کم و حجم محدود اقتصاد).

ASEAN

(156) اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا (آسه آن)

یک سازمان تجاری منطقه‌ای در حوزه جنوب شرقی آسیا، متشکل از اندونزی، برونئی، تایلند، سنگاپور، فیلیپین، کامبوج، لائوس، مالزی، میانمار و ویتنام.

(157) کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد (آنکتاد)

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

یکی از ارکان سازمان ملل متحد که هدف آن تشویق و توسعه تجارت بین‌الملل برای سرعت بخشیدن به توسعه اقتصادی و به ویژه تجارت کشورهای دارای سطوح مختلف توسعه به خصوص کشورهای در حال توسعه است.

(158) سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو)

Food and Agriculture Organization (FAO)

یکی از سازمانهای تخصصی ملل متحد که هدف آن هدایت فعالیتهای بین‌المللی به منظور مبارزه با گرسنگی و کمک به کشورهای در حال توسعه در نوسازی رویه‌های خود در حوزه کشاورزی، جنگلداری و شیلات است.

(159) اتحادیه تجارت آزاد اروپا (افتا)

European Free Trade Association (EFTA)

اتحادیه‌ای تجاری، متشکل از کشورهای ایسلند، سوئیس، لیختن‌شتاین و نروژ.

Nordics

(160) نوردیک

یک گروه غیر رسمی منطقه‌ای، متشکل از کشورهای نروژ، سوئد، فنلاند و ایسلند.

(161) گروه کشورهای آمریکای لاتین (گرولا)

Grupo Latino Americano (GRULA)

یک تشکل غیررسمی کشورهای آمریکای لاتین در گات.

(162) نظام اقتصادی آمریکای لاتین (سلا)

Sistema Economic Latin American (SELA)

یک سازمان اقتصادی در منطقه آمریکای لاتین و مستقر در کاراکاس که سیاستهای اقتصادی در این منطقه را هماهنگ و در زمینه تکنولوژی، مواد غذایی و غیره همکاری می کند.